

bore fatigari, et in quodam loco solitudinis versus vallem Spoletanam subsistere, ubi cum non possent de victu sibi necessario providere, statim adfuit Providentia Dei. Nam subito apparuit incognitus unde venerit, ant quo iret. Cognoscens autem per hoc pauperes fratres supernum sibi in comitatu viri Dei adesse præsidium, magis dono liberalitatis divine, quam cibo carnis proprie sunt refecti. *Ex vita S. Francisci per D. Bonav. c. iv.*

Anno a Christo nato 1560, hoc divine misericordie et providentie patentissimum signum in Conventu Conceptionis S. Mariæ Petrensis, ordinis S. Francisci, eluxit. Cum enim in eo loco unicus tantum parvus panis esset, quo duodecim Fratres per integros duos dies refici possent, illumque in undecim partes divisum Pater loci Guardianus, nulla sibi penitus portione relicta, distribuisset, eisque sumpto libello patientiam atque hilarem paupertatem congratularetur, adfuit ex insperato præ foribus ex populo, cui ferè adulla Hispanice nomen est, unde rarissimæ Fratribus, tum ob loci distantiam, tum quoque ob ejus pauperiem, elemosynæ subministrabantur, rusticus quidam panibus, oleo atque asparagis onustus, qui suo adventu eorum necessitatibus occurrit. FRANCISCUS GONZAGA III, p. *de Origine Seraphic. Relig. in Proverb. S. Joseph Conc. II.*

EXEMPLA DOMESTICA.

In vita S. Ignatii de Loyola admirabile quoddam nostroque proposito conveniens factum legitur. Hic enim vir sanctus Romæ apud Governatorem delatus fuit, tanquam si Compluti, Parisiis et Venetiis manifeste hæreses, aliorumque atrocium scelerum causa ad mortem condemnatus, per fugam se a debito sibi supplicio exemisset, tametsi etiamnum in prædictorum eriminum contumacia continuaret. Ut autem Deus per altissimam suam Providentiam Sancti Ignatii innocentiam omnibus faceret sequentibus sæculis manifestam, audite, quid fecerit. Attigit a fine usque ad finem, et disposuit omnia. Quia enim hæc calumnie Venetiis, Compluto et Parisiis Romam ad sanctum hunc virum accusandum venerant, voluit Deus, ut ab iisdem locis venire facti veritas, ad absolvendum innocentem. Qua autem ratione id factum fuerit, nemo non censere esse miraculum; siquidem eodem tem-

pore, quo vir Dei accusabatur, simul concurrunt in urbe Romana tres iudices, qui in illis tribus civitatibus, in quibus accusator sub juramento Ignatium tanquam reum convictum et condemnatum fuisse asseruerat, absolvent tanquam vere innocentem. Unde Deus privatis motivis, ob quos tres illi viri Romam venerant, ad majorem Sancti Ignatii gloriam, uti voluit, siquidem illos simul congregavit, et qui antea fuerant iudices, tunc fecit esse testes, ut in primo mundi tribunali innocentie S. Ignatii concors, indubitata et publica perhiberetur fides. *BARTHOLO. Vita, lib. II, f. 470, et seq. mxa. 173.*

S. Franciscus Xaverius, qui primus e Societate Jesu in Indiam et Japoniam Christi Evangelium inexit, ita alte imberbat animo divinam Providentiam, ut plurima incredibilis in eam fiducia specimina ediderit, ex hac porro fiducia tantum divine se voluntati conformandi studium nascebatur, ut Xaverius ad Ignatium ex India litteras scripserit in hæc omnino verba: Gratia et charitas Christi Domini nostri. Mi Pater, in Christi visceribus unice. Te ego, Pater anime mee, summeque mihi venerande, positus humi genibus suppliciter oro, ut mihi a Deo impetres, ut, dum vivam, sanctissime voluntatis sue mihi det, et plane cognoscendæ, et omnino exequendæ, facultatem. Vale. Hanc illi tantam cum divina voluntate consensionem persuasit summa in divinam Providentiam fiducia. Hac armatus alta spectabat, ingentiaque conabatur; ubicumque enim divinus honor ageretur, nulli cadebat difficultati, periculo, ita nihil moliebatur, quod non efficeret; nihil inchoabat, quod non absolveret, Deo nixus. In ultimam Orientis regionem Japoniam, lembo vectus piratico ire sustinuit; securus periculum, que ab amicissimis, peritissimisque hominibus, et plurima denuntiabantur, et maxima. Hos ille miratus, quod tam exiguum haberent fiduciam Dei, in cuius illa omnia essent potestate. Equidem, aiebat, cum Dei nutu atque imperio omnia gubernari certo sciam, nihil omnino metuo præter ipsum Deum, cum res cætera, quamvis noxiæ, non nisi quatenus ille sinat, nocere hominibus queant. Itaque Dei unius præsidio per tot maris terræque discrimina, per tot gentes sermone moribusque dissonas, India vastitate non contentus, Malacam, Molucas Insulas, Mauricam, Japoniam, Sinas, omnem de-

nique Orientem animo atque industria complexus, ad ultima Orientis penetravit, oceanoque toties remenso, Christianis mysteriis feras barbarasque gentes instituit, ac mitigavit. Nec vero unquam illum Dei fiducia fefellit. Illæsus venena bibit, sagittas transit, ter naufragium fecit; ac semel tabula incensans, biduum triduumve fluctibus impune jactatus evasit, aliæque innumera pericula effugit. Illud autem assidue animo versavit: « Si Deus pro nobis, quis contra nos? » turpissimum ratus, et omnium periculorum maximum, divine Providentiæ atque potestatis spem fiduciamque abjicere. Ita unicum in orbe hostem timuit, diffidentiam. Præsertim (sic ipse loquebatur) cum neque Dæmones ipsi, neque eorum satellites ac ministri, quidquam nos lædere queant, nisi Dei permisso ac voluntate. *DREXEL. I. c. II, § 3.*

Laborabat Neapoli ætissima annona, crescebatque petentium ad januam, atque emendicantium numerus, quibus P. Joannes Baptista Piscator, Collegio nostro tunc impositus, dari omnibus panem jusserat solito etiam liberalis. Defecit aliquando janitorum panis, sed Joannem Baptistam nunquam spes, quo providente, quum maxime nihil superesse videbatur in arca, illo certissime affirmante multum adhuc abundare, potior hujus spei, quod oculorum alterius fides fuit. Falli quidem oculos difficile est, præsertim incitatos, et curiosius advertentes; verum spem non confundere, oraculum est. *JOAN. RUO, I. II, c. III, n. 13, ex Nostris.*

Carolus Scribanium excelsissimi animi virum, cum sepe alias, tum in magna rei pecuniaria angustia spes sua egregie nobilitavit. Heribertus quidam amicus noster, rem domus frumentariam fideli opera procuraverat, quumque venditor pretium aliquanto violentius representari sibi vellet, interprete Heriberto, Scribanium ne obolum quidem domi esse, verissime opponebat. Tum Heribertus: Quid igitur faciendum, si solutio differatur? Actum de nostra fide in posterum est. Substitit paululum Scribanium, tum ad amicum: Tu vero abi, et Deum ora; ego itidem hinc ad preces abeo, Deum exorabimus. Falsus spe sua non est. Paulo post oblatum ab amico argentum, quantum creditori compescendo satis erat, soluta pensione dimidia. Quod uno exemplo firmavimus, innumerabilibus etiam potuimus, sed

non est pluribus opus, ubi uno res tota transigitur. *Ib. n. 14.*

Antonium Possevinum, diu jam de ineunda Societate cogitans, filiorum, quos frater reliquerat, cura, et educatio retardabat; itaque cum increscente Religionis æstu Sacrum faciente Benedicto Palinio, Patavii voto se Religionis obligaret, eam temporis addidit exceptionem, ut diceret, simul ac fratris filius consulisset, se facturum. Vix ille ista conceperat, quum increpantis Dei vocem audire sibi visus: Quasi vero adolescentibus istis ego satis consulere non possim? Pudore suffusus, et melioris spei securus, quam in Deum rejiceret, absoluto voto se mancipavit, presentis superfunditis se gaudii mercede. *Ib. n. 33.*

Bernardinus Realinus ita Dei bonitate securus acquiescebat, ut, quum Lupinense Collegium regeret, monente non semel ministro, nihil esse domi, quod sociis cenaturis apponeretur, subridens ille, hominibus trepidationem blande castigans, consuetam nihilominus hora dato signo omnes evocari juberet in cenationem, nunquam falsus, nam in ipso rei articulo, quod satis esset ad Religiosam refectionem, ex insperato submittetur. Sed beatitatis tam certa illi fiducia, ut se amici inde ad futurum, liberaliter polliceretur. Verum dilata in annum quartum supra octogesimum abitione sua, ipsam senectutem sibi solatio esse dicebat, Apostolicum illud ad levandam dilatae missionis afflictionem crebrius usurpans: Quod senesceit, prope interitum est. Ita demum excessit, ut ibi jam esse sibi alisque videretur. Ut enim flumina, quum viciniam in mare advectas per longinqua terrarum exonerant aquas, confusus limitibus vix ab ipso, quod intrant, mari secernas; ita spes beatitatis prope admoda magnas etiam animas ita implet, ut vix capiant; nam illa tum demum perficitur, quum desinit. *Ib. n. 16.*

EXEMPLA PROFANA.

Epictetus dicere solebat: Religionis erga Deos immortales præcipuum illud esse scito, reclus de eis habere opiniones; ut sentias, et esse eos, et bene justeq; administrare universa; parendum esse eis, et omnibus iis, quæ fiant, acquiescendum, et sequenda ultro, ut quæ a mente præstantissima regantur; sic enim nec incensabis eos unquam,

nec ab eis negligi te conquereris. Et iterum: Ne postules, ea quæ fiunt, arbitrato tuo fieri: sed, si sapias, ita fieri quæcumque velis, ut fiunt. Morbus est corporis impedimentum; instituti non item, nisi ipse velis. Claudicatio, pedis est impedimentum; instituti non item. Quod si singulis in rebus, quæ incidunt, consideraris, invenies eas alterius iuspiam rei, non tui, esse impedimentum. EPICURUS. in *Enchir.* c. XIII et XXXVIII.

Seneca Lucilium suum, divina Providentiæ consideratione, contra casus rerum humanarum inopinatis sic præmunit: Senties et confiteberis, nihil ex his optabilis et magis utile esse, nisi te contra levitatem casus, rerumque casum sequentium instruxeris; nisi illud frequenter, et sine querela inter singula damna dixeris: « Diis aliter visum est; Diis melius. » Sic composito nihil accidit. SENECA, *ep.* XCIVII.

Cum aquila olim in excelsa quercu septem pullos educasset, hunc nidum C. Marius etiamnum puer conspicatus, secum pullos in urbem asportavit; qui non sine numine divinum, sed infallibili Dei providentia, septimum illum alquando Consulem fore, præsignavit. PLUTARCHUS, de *Viris illust.*

Sancti Garsie, Aragoniæ Ducis, mater, Græca nomine, illo gravida, cum in bello contra Mauros fortis et animi plena mulier, sociæ marito esset, lancea in latere grandi vulnere percussa concidit, prole intacta, quæ per vulnus manum exerens, viva extracta est. RODERICUS TOLETANUS. l. V, de *reb. Hisp.*

Naufragium passus pater cum filio, uterque undis involvitur, submergitur pater, filius pro tabula parentis cadavere usus ad littus enavigavit. ENGELGRAV. *Dom.* VI, post *Epiph.* § 4.

Anno 1627, in urbe S. Severini, decem millia hominum terræ motu perierunt; cum ipsis ædibus et turribus vasta campana deciderat, quæ cæteris omnibus ruina oppressis, puerum inter rudera incolumentem textit, ac protexit. *Ibidem.*

Nec minus stupendum, quod Recupitus ex Dione refert. Ingenti terræ motu Antiochiæ sub Trajano exorto, neminem inter ruinas vivum repertum, præter puerum matris mortuæ ubera sugentem. *Ibidem.*

Anno 1570, nocte ante lucem omnium Sanctorum, oceani exundatio hausit aliquot Zealandiæ insulas, magnam Hollandiæ partem, totam fere Frisiam, strage non modo fortunarum, plane incomparabili, sed homi-

nium quoque, vel in sola Frisia viginti millium. Submissi cum cymbis per dies insequentes, ut naufragii reliquias colligerent, nonnullos superstites in collibus et arboribus, extremum spiritum trahentes excoepere; interque eos Senecensi in colle repertum infantem, illum cum fele cunis advectum, placidissime dormientem, diluvii et naufragii unice securum. *Ibidem.*

Appius in exilium ablegatus, omnes fortunas suas, quæ opulentissimæ erant, convasavit, ac una cum illis ac famulorum comitatu, Myoparone trajicere tentavit; sed famuli præde inhiantes, dominum omnibus exutum, lembo imponunt, ipsi interim direptas opes inter se partiti misero naufragio perierunt, domino salvo. *Ibidem.*

Aristomenes in manus hostium delapsus, in specum subterraneam detraditur, ut fame ac siti extinguatur. Jam omnem vitæ spem amiserat, cum ecce arcaea via exitum invenit; vulpes enim insperato sub terram in antrum penetravit, quam Aristomenes cauda prehensam insequitur, et manu altera terram egerendo, aditum sedulo laxabat, quæ intrarat, donec in apertum prorupit, qui vivus sepultus credebatur. *Ibidem.*

MOTIVA.

Providentiæ Dei se committendi.

Experientia, tot exemplis et argumentis probata. 1. *Ex mundi creatione,* de qua sic loquitur S. Nazianzenus: Unde tibi hæc omnia, et a quo? Aut parva hæc oculisque subjecta dicam, cujus munere ac beneficio cœli pulchritudinem cernis, solis cursum, lunæ orbem, siderum multitudinem, eamque, quæ in his omnibus velut in lyra elucet, concinnitatem atque ordinem semper eodem modo se habentem; parvum anni vicissitudines, temporum mutationes, annorum conversiones, diei, noctisque æquas portiones, terræ productiones, aeris diffusionem, maris fluxi simul ac stabilis immensam latitudinem, fluminum profunditatem, ventorum profluvia. 2. *In commerciis,* nam quia non omnia mundi climata, nec omnis terra ad illa producenda apta est, et idonea, quibus indigemus, ideo hominis ingenium eruditivum, ad commercium ex uno polo ad

alterum transigendum, idque per hoc, quod mare navigabile reddiderit, unde pretiosissimæ merces ab Indis ad nos, et vice versa a nobis ad Indos, nec non varia pro variis infirmitatibus nostris transportantur ab ipsis Antipodis potentissima remedia. Navigationi quoque de magnete prospexit, quo mediante naucleri ex uno regno ad aliud, imo ex uno mundo ad aliud secure discurrunt, adeo ut permutando merces nostras cum alterius mundi meribus nobis incognitis, optime verificari possit illud Psalmistæ: « Omnia subiecisti sub pedibus ejus. » 3. *In ventis,* quos producti de thesauris suis; per hos enim aer purificatur, per quem vivimus, et ex quo respiramus, solis temperantur ardores, agitationes navium in mari promoventur, aque similiter agitantur, quæ si stagnarent, marcescerent utique, locaque vicina pestifera contagione inficerent. Eiusdem quoque Providentiæ effectus sunt salinæ, quæ modo quodam admirabili naturaliter, simulque per artem productæ, tantæ sunt necessitatis ad vitam humanam transigendam, ut sine ipso sale homo subsistere non possit. Ab hac quoque Providentiæ tot aque minerales, variis infirmitatibus pelendis proficua, tot plantæ medicinales, lapides et gemmæ, non solum pretiosæ, sed et salutaris proficiscuntur. S. GREG. NAZ. 4. *In rore, et pluvii, et nivibus,* quibus terra indiget, ut suos possit nutrire, et ad augmentum perducere fructus; ideo hunc rorem ex vaporibus generari facit, quos sol ex eadem terra, et aquis elicit, et attrahit. Quia vero hi vapores ventis indigent, quibus ex mari in aera deportentur, ibidemque simul condensentur, ideo ab exhalationibus terrestribus generari facit ventos. Et ut hæc exhalationes generentur, disponit, ut stellarum, planetarum, et præcipue solis influxus coelestes ad hunc finem opportunum terra conferat subsidium ad effectus illos producendos. Quia vero cœli nequaquam sunt animati, et consequenter ex seipsis per rationem et discursum tempore opportuno operari nequeunt, ideo supremus rerum omnium Artifex oculis de intelligentia quadam Angelicæ prospexit, quæ primum mobile indefesse agitat, et volvit, quod suo motu omnes alias sphaeras, dependenter a primo mobili influentes, intra viginti quatuor horarum spatium quotidie secum rapit; educens nubes ab extremo terra, fulgura in pluviam fecit. 5. *In animalibus ad nostrum*

servitium deputatis; quibusdam enim illorum in proprium situm terram assignavit, aliis aquam, aërem aliis, nonnullis etiam pro alimento assignavit carnes, aliis vermes, multas herbas. Homini vero tanquam omnibus creaturis superiori fructum nobilissimum, id est, frumentum indulsit, præter tot alios cibos sapidos, et delicatos. Omnibus quoque viventibus de instinctibus prospexit, ad victum necessarium conquirendum proportionatis. Quibusdam arma defensiva, et offensiva impertitus est, hisce videlicet cornua, illis ungues, aliis dentes. Animalia vero inermia et timida sagacitate, et astutia communivit, ut ferocium animalium silvestrium violentiam evadere possint, ut patet in vulpe et lepore. Imbellibus damis magnam indidit ad currendum agilitatem et velocitatem, ut fuga sibi consulere possint. Insuper, sciendum est, quod unumquodque animalium naturaliter agnoscat cibum sibi saluterem, nec non, et illum, qui illis nocivus est; hancque notitiam habent ab herbarum odoratu, qui in ipsi vacior esse solet, quam in nobis. Observandum quoque, quod, quia animalibus ad nostrum servitium deputatis ratio deest, seu discursus rationalis, ad prospiciendum sibi de vestimentis, prout nos per ingenium nostrum nobis consulere consuevimus, ideo Deus aliqua animalia pellibus, alia setis, alia lanis, alia plumis, alia spinis, alia squammis induta, alia conchis inclusa nasci voluit; avium, quæ carne vescuntur, quasi incurvos, atque sinuatos, velut ad prædam paratos. Ea vero, quæ natandi habent usum et consuetudinem, latos pedes, et membrana quædam illos digitos pedum sibi copulatos atque conjunctos, in quo admirabilis patet ratio nature, ut, et illa ad volandum, vel rapiendum cibos usu ac commodò fuleantur, et ista ad natandum adjumenta habeant competentia, quo melius possint aquis supernatare, et quasi remis quibusdam, ita pedibus suis membranae illius extensione latioribus aquarum fluentia propulsent. Cynogonæ quoque cur proceriori collo utatur, in promptu causa est, ut quia est paululum segnior corpore, nec facile potest aquarum inferiora penetrare, cervicem extendat ad

prædam. De ciconiis, et gruihus pariter scriptum reperio, quod quia longas habent tibias, ideo in creatione sua collum quoque longum acceperunt, ut tanto facilius rostro in terram pertingere possint. Catis, seu felibus, quæ in obscuritate noctis muribus capiendis invigilant, utpote quæ hominibus damnum ingens, et molestiam conciliant, natura oculos dedit particulari quadam luce præditos, quæ multis aliis animalibus nequaquam est communis, ut hæc ratione inter tenebras noctis instinctum illum, propter quem specialiter generati fuere, adimplere valeant. 6. *In hominum sustentationem*; de qua Christus dixit: « Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. » Circa qua verba Euthymius ita scribit: Non dicit autem: « Scit Deus, » sed, « Scit Pater vester; » quo maximam habeant fiduciam. Ex quo enim Pater est, et talis Pater, filios despiciere non poterit, et pati, ut rerum necessariarum indigentia deficiant, cum neque terreni patres id sustineant; et quia omnibus his scit vos indigere, dabit utique. Cornelius Jansenius circa eadem verba ita scribit: Quæ certe sententia magnam habet energiam; nam ad hoc, ut quisque posita sollicitudine totum se aliequæ providentiæ committat, nihil aliud requiritur, quam ut certus sit de illius providentia et potestate, et scire illum suas necessitates. Deus autem egestatem nostram novit, quia ipse scit signum nostrum, cum nos creaverit ad sustentandam vitam alimenti omnino indigens; scit, quia his omnibus indigemus; de ejus itaque Providentia et omnipotentia plane certi simus, sciamusque, quod ab eo veluti a patre terrissime amemur, ideo namque Patris nomine a nobis appellari voluit, dum nostrum ab eo panem deprecimur. Nam ut D. Chrysostomus, parum ab Euthymio differens, inquit: Non dixit: *Novit Deus, sed Pater vester*, ut eos profecto ad spem certiorum vocaret; si ergo est Pater vester, et Pater talis, nequaquam profecto patietur despici a se filios. Immo urget ut postulemus, teste S. Chrysologo dicente: Qui Patrem se nobis dedit, qui sibi nos adoptavit in filios, qui rerum nos fecit hæredes, qui nos in nomine hoc sublimavit, qui nos suo et honore donavit, et regno, ipse nos, ut panem quotidianum postulemus, urget. Idem Sanctus Docteur super illa verba: « Considerate corvos, Deus pascit illos, » tale format argumentum: Exemplo tali exagger-

rat dubitantis insaniam, qui putat, Deum quibus piis filiis denegaturum, quod impiis avibus subministrat. S. CHRYS. h. XIII in *Matth.*

Sapientia Dei, uti recte Drexelius ostendit, dicens: Si quis cum tabellario viarum peritissimo iter ingrediatur, et tibi salebrosæ, difficiles, ac flexuosæ se via obtulerint, incipiat queri, dicatque: Per quæ me avia ducis, vir bone? Nisi me valde fallo, jam dudum itinere decessimus. Huic viæ auctor prompte respondebit: Ne sollicitus sis, mi domine, et hanc mihi curam relinque. Per aliquas, falcor, ambages te duxi; quod si limite recto ivissemus, in paludes illas ineluctabiles incidissemus. Fide te mihi; sic ducam, ut te hujus comitis non poeniteat. Semita trita et tuta, nemini nimum longa sit aut aspera. Ita nos divina dicit Providentia per crebros quidem anfractus, perque varios viæ flexus incedendum est. Sed quid indignamur optimo duci? Modo via sit secura, quid refert, si sit salebrosa? Quam ipsam sapientiam etiam in ossibus hominis ostendit, uti Drexelius sequentibus verbis declarat: Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. DREX. in *Heliotrop.* Tot in humano corpore ossicula sunt, et ossa, ut hominem dixeris ossarium. Ossium quedam clavorum vice sunt, ut dentes; alia sunt ut pyxides, ubi medulla, præsertim in coxis et tibiis; aliqua quasi consuta sunt, ut cranium; alia aliis infixæ sunt, sicut janue uncus cardini. Galenus, Medicorum princeps, in humano corpore ossa ducenta numerat. Virgulus inter medicos celebris, ducenta viginti quatuor assignat. Horum quodlibet, uti Galenus docet, quadraginta fines seu scopos in usum corporis habet, adeo artificiose inter se omnia collocaata sunt. Ergo ut ossa solum humani corporis in ordinem reponantur, plusquam octies mille scoporum seu finium observandi. Unicuique ex his non conteretur, Deo non annuente: *Custodit Dominus omnia ossa eorum.* Neque vero Deus, ut architectus est, qui, cum struxit domum, deserit; Deus operi suo momentis omnibus non adest tantum, sed assidue in eo habitat. Ib. cap. vi, § 4.

Amor Dei erga homines, qui variis ex indicibus colligitur. 1. *Quia Pater noster est*; hinc Jansenius ait: Non dicit: Et Deus Pater pascit ea, sed Pater vester, et celestis; cum dicit: Et pater vester, significat Deum, qui volatilia pascit, cum illorum tantum sit

Dominus, non Pater. Multo magis nos, quorum etiam Pater est, pasturus est, cum proprium patris officium sit, filiis alimenta prospicere. JANSENIUS, in cap. vi, *Matth.*
2. *Quia Mater nostra est*, uti per Isaiam ostendit, dicens: « Audite me, domus Jacob, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva. » Et iterum: « Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non miseretur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. »
3. *Quia Creator noster est*, qui animalia omnia fecit propter hominem; hominem autem propter seipsum. Si ergo animalibus ministrat propter hominem, quomodo hominibus non ministrabit propter seipsum?
Hinc S. Cyprianus infert: Quod si Deus providet passeribus, si tot pascit aves, quæ strictam adeo cum Deo conjunctionem non habent, sicut habet homo; quanto magis manus ipsius erga nos provida erit, et sollicita? S. CYPRIANUS. *apud Mansi, disc. IV, n. 6.*
Tu Christiano, tu Dei servo, tu operibus bonis dedito, tu Domino tuo adeo caro aliquid existimas defuturum? Minime, quia humana creatura est illud opus, quod eadem Beata Trinitas magna sibi dignatione divisit, ut Pater conderet, Filius redimeret, Spiritus sanctus igniret, teste Ruperto Abbate.
4. *Quia Conservator est noster*, de ejus sollicitudine sic dicitur S. Augustinus: Sic certe mihi videtur, dum ejus miseratio-nes circa me attendo, quod, si fas est dicere, nihil aliud agit Deus nisi ut mee salutem provideat, et ita totum ad custodiam meam occupatum video, quasi omnium oblitus sit, et mihi soli vacare velit. S. AUG. c. X, *de diligendo Deo.* Unde, et Tertullianus ait: Erat una Pastoris ovicula, sed grex una carior non est, una illa requiritur, præ omnibus desideratur. TERTULL. *de Penit. c. VIII.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, quod hæc in materia ante omnia Fatum et Fortuna negari debeant; est autem Fatum, quod veteres Philosophi admittent, occulta quadam natura vis, et necessitas, qua una, et sola dispensante, quævis sic bona, sive mala, eveniunt. Fortuna autem est causalis contingentia, qua absque ulla electione res quæque contingit. Utrumque damnatur a Conciliis et SS. Pa-

tribus. Et fatum quidem a Concilio Tridentino dicente: « Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere; sed mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie, et per se, adeo ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema sit. » *Concil. Trid. sess. VI, c. VI.* Fortuna, S. Augustino asserente, mendacium Dæmonis est, qui, ut miseris gentiles deluderet, eosque efficeret divini cultus contemptores, eis persuadet, Numen quoddam esse Fortunam, quam si colerent, abjecta etiam omni pie vivendi sollicitudine, illa dante, felicia omnia, assequerentur. S. AUG. I. IV, *de Civ. c. IX.* Unde recte de hac ridicula dea Seneca dixit: Nihil neque boni, neque mali dare potest Fortuna. Valentior enim omni fortuna est animus, qui in utramque partem res suas ducit, beateque ac miseræ vite sibi causa est. SENECA, l. VII, c. LXX.

Nosse debet, quo fine omnes creaturas condiderit *Providentia Dei*, id quod S. Gregorius Nyssenus sequentibus verbis ostendit: Quis mihi terram substravit? Quis perviam solertia atque industria naturam aquæ humidam fecit? Quis fixit mihi oculum tamquam cameram? Quis præstat mihi facem solis? Quis emittit fontem in convallibus? Quis mihi brutorum animalium ministerium subjecit? Quoniam fine Deus homini luminaria majus et minus creavit, nisi ad utilitatem ejus? S. GREGOR. NYSS. *Orat. I. in Dom. Orat.* Cui putas? Nulli nisi tibi, inquit S. Bernardus. Cæteræ siquidem omnes creature aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Unde S. Basilus ait: Undevis affluit amœnitatis exuberans deliciarum, omni nos obvallante creatura, per luculentam ac prædivitem erga nos beneficentissimam Dei gratiam? S. BASIL. h. in *Julianum.*

Nosse debet fundamentum, cui hæc doctrina innititur, scilicet nihil usquam in hoc mundo fortuito aut ex necessitate fieri. Divina namque intelligentia infinita est, extenditurque se sine ullo labore ad omne, quod intelli-geri potest. Deus puncto temporis, uno eodemque, sic dicam, ictu oculi sinus omnes et abyssos cœli, terræ, maris, inferorum penetrat ac pervidet. SAP. 14, 21. Rectissime Job: « Nihil, inquit, in terra sine causa fit. Omnia in mensura, et numero, et pondere disposuit Deus ab æterno. » JOB, 3, 6. Ita in rebus omnibus divinæ gubernationis

admirabilissima elucet Providentia, quæ non præest solum rebus omnibus, sed interest, immo inest. Hinc Paphnutius, interrogatus, quid causa foret, quod illi proficerent, deficerent isti, sub eodem magisterio; hic caderent, illi starent? respondit: Quæcumque fiunt, aut ad Dei beneplacitum, aut ex permissione Dei fieri; et omnia quidem, quæ cum virtute conjuncta essent, secundum Dei beneplacitum, cætera vero, quæ cum vitiis haberent affinitatem, damna et injurias in orbem inveherent, Dei permisso fieri. Cur autem Deus tanta, tamque frequentia mala permittit? Hic jubet Plato quiescere: Judicia Dei abyssus multa. Hoc optime cepit, qui dixit: Sine consilio et providentia tua, et sine causa nihil fit in terra, didici etiam ex hoc inserutabile iudicium tuum expavescere, qui affligis justum cum impio, sed non sine æquitate, et iustitia. DREXEL. l. V. c. vi. *Heliot.* § 4.

Nosse debet differentiam, quæ inter gubernationem Dei, et Principum terrenorum intercedit; nimirum, quod hi, dum numerosa antecorum suorum familie volunt prospicere, multos ministros sub promissis stipendiis cogantur conducere, inter quos unus sit promanendus, alter cellarius, tertius vestimentorum custos, quartus triclinii præfectus, et sic deinceps de aliis officiis. At vero celestis Patri pro bono totius generis humani regimine et sustentatione abunde sufficit, quod manum suam aperiat, seu, quod idem est dicere, velit; volendo enim suscitatur ventum, qui coturnices in abundantia subministret; præcipit, et per spatium quadraginta annorum cæli angelica replentur annona; ordinat nubibus, ut agros fecundent; ventis, ut favorabiles zephyros edant; plantis, ut fructibus sese onerent; denique terræ, ut partus suos progerminet: «Aperit manum suam, et implet omne animal benedictione.» Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. MANSI, *disc.* III. n. 4.

Nosse debet, quæ sollicitudo a Deo sit prohibita, vel permessa; id quod S. Thomas explicat, dum quærens, utrum licitum sit sollicitudinem habere de rebus temporalibus? talem statuit conclusionem: Temporalium sollicitudo illicita est, si ea, ut ultimus finis quærantur, et si ad ea inquirenda superfluum studium adhibeatur, vel nimium sit meam, ne nobis in necessitate deficiant, ejus conclusionis hanc subnectit declara-

tionem: Sollicitudo importat studium quoddam adhibitum ad aliquid consequendum. Manifestum est autem, quod majus studium adhibetur, ubi est timor deficiendi; et ideo, ubi est securitas consequendi, minor intervenit. Tres autem observat vitiosos defectus, quorum primus est ex parte ejus, de quo sollicitamur, si scilicet temporalia, tamquam finem, quæramus; secundus, propter superfluum studium, quod apponitur ad temporalia procuranda, propter quod homo a spiritualibus, quibus principalis inservire debet, retrahitur; tertius est ex parte timoris superflui, quando aliquis timet, ne faciendum quod debet, necessaria sibi deficiant. Quod Dominus tripliciter excludit. Primo propter majora beneficia homini præstita divinitus, præter suam sollicitudinem, scilicet corpus, et animam. Secundo, propter subventionem, qua Deus animalibus, et plantis subvenit, absque opere humano, secundum proportionem suæ nature. Tertio, ex divina Providentia, propter ejus ignorantiam gentiles circa temporalia bona querenda principalis sollicitantur. Ex qua doctrina deducitur, quod sollicitudo, qua interdicitur, non excludit laborem et diligentiam nostram; hoc enim esset tentare Deum. Porro Lucas Burgensis sensum verborum Christi litteralem hoc modo declarat: Sollicitudinem vetat, immodicam illam, et anxiam, qua totus in hoc est homo, ut de rebus vitæ necessariis sibi prospiciat, nihilque Deo commendat, nihil divinæ Providentiæ relinquit, tamquam id solus ipse curare, et possit, et debeat. S. THOM. I, II, q. LV, a. 6. Et iterum super illa verba S. Pauli ad Philippenses: «Nihil solliciti sitis;» scribit Sollicitudo quandoque importat diligentiam querendi quod deest, et hoc est commendabile, et opponitur negligentia; quandoque anxietatem animi cum defectu spei, et timorem de non obtinendo id, circa quod sollicitatur, et hanc prohibet. Idem, in c. ix. *Philipp.*

Nosse debet, cur in hominibus non sit sperandum? Nimirum quia falcimenta humana vacuæ appellatur arundines. Baculus enim arundineus extrinsecus pulchre videtur esse, et fortis, quod si tamen illi innixus fueris, rumpetur, quando minus putabis, et penetrabit manum tuam; unde in libris Regum dicitur: «An speras in baculo arundineo, atque contracto, super quem si incuberit homo, comminutus ingreditur manum ejus

et perforabit eam?» Vastablis legit: Homines, quibus fidimus, sunt similes fragili arundini, cujus, cum frangitur, fragmenta acuta solent ledere inintemti ipsi; sic homines plus nobis tandem incommodi afferunt, quam commodi. Hugo Cardinalis rationem assignat, quare David dixerit: «Nolite confidere in principibus, in filiis hominum;» hi enim solent esse fallaces, et cum verborum suorum fidem non servaverint, nullus superest modus, quo ad illam servandam cogi possint. Præterea quia precunctis aliis vitæ brevitati sunt subjecti, juxta illud Ecclesiastici: «Omniis potentatus vita brevis.» (ECCL. n. 10, 11). Deinde quia in necessitatibus urgentioribus clientes suos derelinquunt, unde in Deuteronomio dicitur: *Surgant, et opulentur vobis, et in necessitate vos protegant.* DEUT. XXXII, 38. Denique quia facile mutant affectum et irascuntur, cum alta semper prætentant; Deus vero non item: «Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominis, ut mutetur.» NUM. XXIII, 19. S. Job lamentabatur dicens: «Frates mei præterierunt me, sicut torrens.» JOB. vi, 15. Pro ejus dieti intelligentia notandum, quod tempore hyberno, quando viatores aqua minime indigent, torrentes adeo aquis abundant, ut omnes agri in aquis stagnent, evellant arbores, domus diruant, et aliæque irreparabilia damna causent. In æstate vero, quando terra arida est, et siccæ, et præ nimis solis ardoribus mundus quasi ardet, iidem torrentes sicci sunt, et exhausti. Tales se Job suos expertum fuisse amicos lamentatur, in quibus antea habuerat, fiduciam; siquidem prosperitatis tempore magna se in ipsius favorem facere velle promiserant, et tamen in majori necessitate illum deseruerant. MANSI, *disc.* XII, n. 5.

Nosse debet, cur superflua vitanda sint? nempe ob causam ab *Auctore Operis Imperfecti* indicatam, dum verborum illorum: Sufficit diei malitia sua, hunc sensum esse asserit, ac si dicat: Sufficit tibi labor et miseria, quam pateris in vita propter usus quotidianos, quos necessarios habes. Noli superflue pro superfluis laborare, ne labor quidem fiat tuus, fructus autem alterius. Hinc etiam in Oratione Dominica nos voluit orare: «Panem quotidianum da nobis hodie;» quia, ut Oleaster recte dixit, vult nos semper ab ejus Providentia pendere, quoniam novit nos non adituros eum, nisi

indigeremus; qua in re melior est pauperum, quam divitum, conditio; sunt enim singulis diebus pauperum oculi ad Deum, ut eorum miseretur, et necessaria saltem ad illum tribuat diem. OLEASTER, in c. x. EXOD.

Nosse debet, cur Religiosi præcipue aliquæ spirituales viri in Providentia Dei spiritualiter confidere debeant? Nimirum ob causam a Clemente Alexandrino indicatam, dum dixit: Deus quidem ut Pastor, singularum ovium curam gerit, eos vero maxime providendi ac visendi tenet studium, qui populo multum prodesse possunt; hi autem sunt, qui ad regendum et docendum sunt apti. CL. ALEX. *Strom.* vi. Et confirmans idipsum Rupertus: Si totus fere mundus, inquit, aliquando esuriat, et pane indigeat, justum illum, ejus in corde domesticum (cujus in ore familiare est verbum Dei) non videbis derelictum. Et verum est, quod Scriptura dicit: «Non interficiet Dominus animam justi.» B. Alfieri in vitis Patrum Occidentalium quondam suo monasterio hanc legem præscripsit, scilicet, quod numerus Religiosorum illius loci duodenarium nequaquam transcendere posset, hujusque legis hæc reddidit rationem: Ne, si numerum excederent, sustentari de rebus monasterii non possent. At vero vicinus morti factus, dietam legem retractavit, inquiens: Ego, quod de numero constitui, secundum hominem dixi; nam quod mihi Dominus revelare dignatus est, in hoc monasterio innumerablem multitudinem ad ejus servitium colligenda est, nam qui eos ad Regnum suum congregat, temporales etiam sumptus ministrabit. RUPERTUS, l. VIII. Hinc merito Hugo Cardinalis verba illa: «Respicite volatilia cæli,» interpretans ait: Verisimiliter possunt hæc exponi de Religiosis, qui nec serunt, neque metunt, et nihil in terra querunt, et ab omni mundana sollicitudine semoti, sola contemplatione in celo degunt. De his igitur potius, quam de aliis, Christus dicit: «Et Pater vester celestis pascit illa.» Ipsi est cura de vobis. HUGO CARDIN. in cap. vi. *Matth.*

Nosse debet, quod ita Providentiæ divinæ fidendum sit, ut tamen etiam cooperatio propria jmgatur, uti in Jacobo Patriarcha cernere est, qui licet peculiaris divinæ Providentiæ scopus fuerit, non tamen industriam, et sudores suos ad res a Deo provisas adhibere intermisit: «Nocto, et die urebar

Certum est, quod omnis Christi actio ad nostram dirigatur instructionem. Quis autem est, qui nesciat, quod, cum Apostoli illum sortiti fuissent Magistrum, de quo scriptum est: «Aperis tu manum tuam, et imple omne animal benedictione;» sine dubio modicam illam familiam suam sine illis humanis auxiliis sustentare poterat? Et tamen constat, quod in manibus Judæ depositam habuerit pecuniam, qua mediante urgentibus collegii apostolici necessitatibus subveniretur, ac proinde ex eo, quod divinus hic provisor fecit, satis colligitur, quod diligentiam et provisionem circa sustentationem nostram, juxta humanam prudentiam regulatam, prorsus excludere non voluerit. *Mansi, disc. vi, n. 4.*

Quadruplex inordinatio sollicitudinis vitanda est circa temporalia. Primo, ut in eis finem non constituamus, neque Deo serviamus propter necessaria victus et vestitus. Secundo, ut non sic sollicitemur, ut de temporalibus, cum desperatione divini auxilii, anxii simus; unde Dominus dixit: *Scit Pater vester etc.* Tertio, ne sit sollicitudo presumptuosa, ut scilicet homo confidat, se necessaria vite per suam sollicitudinem posse procurare, absque divino auxilio, quod Dominus removet per hoc, quod homo non potest adicere aliquid ad staturam suam. Quarto, per hoc, quod sollicitudinis tempus preoccupat, quia scilicet de hoc sollicitus est nunc, quod non pertinet ad curam presentis temporis, sed ad curam futuri; unde dicit: «Nolite solliciti esse in crastinum.» Ex his igitur, et omnibus aliis haecenus adductis doctrinis, evidenter deducitur, quod labor, diligentia, et industria nequaquam sit prohibita, sed solum diffidentia timida, qua timemus, ne Deus nos in inopia nostra deserat, tametsi officium nostrum integre prestaremus. *Apud Mansi, disc. vi, tr. n. 6, 58.*

Querunt nonnulli, cur Deus Jacobo Patriarchæ sealam in somno, et non potius vigilantem ostenderit, cum hæc ratione distinctus hæc ipsi delineare potuisset. Richardus de Sancto Victore in ea est opinione, quod Jacob oculis somnolentis et dormitantibus sealam illam aspiciens, illos præsignificavit, qui Deo fideliter serviunt, et clausis quasi oculis in divine Providentiæ ulnas sese conjicientes, in ipsum confidunt, erga omnia terrena bona cæcos se exhibentes. Hi enim sunt, quorum Deus specialem præ-

reliquis curam habet. *Ricn. de Exec. mal. l. III, p. 1, c. XVI.*

Deus Providentiam suam ostensurus, apud Isaiam dixit: «Super vias pascentur, et in omnibus planis pasca eorum; non eorundem, neque sient, quia miserat eorum reges eos, et ad fontes aquarum potabit eos.» At vero dicit fortasse aliquis, et qua ratione fieri poterit, ut quis in viis publicis; ubi non seminatur (et si seminaretur, granum seminatam a transeuntibus conculearetur) suum inveniat alimentum? Dubium hoc Oleaster in sensu mystico solvit, inquit: «Ubiunque sunt servi Dei, ibi, quæ sibi sunt necessaria, habent. Ne ergo timeas, in via Dei aliquid tibi deficere, quoniam via et montes alimenta tibi ministrantur. *OLEASTER, in c. II, Is.*

Evangelicum est oraculum, quod dicitur: «Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, etc.» In Græco habetur: Si habeatis fiduciam. At vero quodnam in eo est mysterium, quod fiducia grano sinapis assimiletur? Pro responsione notanda est hæc sinapis proprietas, quod scilicet, quanto magis contunditur, et in pulverem redigitur, tanto suam acrimoniam vehementius exhalat. Eodem modo animæ electæ contingit, quæ suam in Deum habet confidentiam. Quanto enim magis desolatam, omnique auxilii humani spe destitutam sese deprehendit, tanto magis suam in Deum exercet fiduciam. Mulier Chanaanæ filiam habens a Demone possessam, Salvatorem adiit, ut ejus ope liberaretur; qui tametsi ei diceret: «Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel;» ipsa tamen animum non despondit, sed majori cum fervore supplicationem suam replicavit; et licet Christus ei diceret: «Non est bonum, sumere panem filiorum, et dare canibus;» ipsa tamen repulsam hanc denovo retudit dicendo: «Etiam, Domine, nam et catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.» Sed quisnam fuit hujus tam vivæ, tamque constantis fiduciæ exitus? Nimirum confestim Dominum dicentem audivit: «O mulier, magna est fides tua! fiat tibi, sicut vis.» Et sanata est filia ejus ex illa hora. Ubi observandum, quod, licet hæc mulier in hæc occasione posita, multarum ediderit specimina virtutum, humilitatis scilicet, patientiæ, charitatis, prudentiæ, perseverantiæ, orationis etc. Christus tamen specialissime ejus

fiduciam deprædicavit, idque eo fine, ut existimo, ut per hoc nobis insinuaret, quod, licet omnes virtutes in ordine ad nostras orationes exaudiendas ei sint gratissimæ, primo tamen loco vivam a nobis fidem et confidentiam deprecatur. *Mansi, dis. II, n. 3.*

S. Basilius observat, quod eo tempore, quo aves aleyones appellatæ, nidus suos in littore maris edificant, pelagus tempestibus conturbatum ad tranquillitatem suam efficiant; unde ad nostrum intentum sequens elicit documentum, quod, si Deus Auctor et Dominus omnium creaturarum, in harum avium obsequium, ut scilicet ova sua quiete excludere possint, maria tranquillat, homo utique qui ad Dei imaginem et similitudinem creatus est, de auxilio divino, a tam benefico Deo sibi ministrando, diffidere nequaquam poterit. *Ibid.*

Omnia quidem in manu Dei sunt, non male tamen quispiam dixit, tres claves Deum penes se habere, quas nemini committat: unam quidem clavem ad promendas pluvias, ventos, nives, et alios ejusmodi partus aeris; clavem alteram ad reseranda sepulchra, et revocandos in vitam mortuos; tertiam ad panem et omne genus alimoniam. Quod si Deus has promptuarias cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus rerum omnium pronuncius; ab ipso impetrandum, quidquid dudende vitæ necessarium est. *DREXEL. l. V, c. VII, Helior.*

Querunt nonnulli, cur Deus Saulem in regem ungi voluerit, quem præsciebat multa impie facturum? Ad quam questionem sic respondet Drexelius: Idem quæram et ego: Cur Deus Angelos creavit in gratia, quos scivit eternum torquendos in gehenna? Cur Adamum in amoenissimo horto collocavit, quo eum brevi sciverat exturbandum? Cur Christus Judam Iscariotem in Apostolum elegit, quem præscivit fore proditorem? Cur Apostolos suos in civitatem Samaritanorum misit, quos prævidit non recipiendos? Quid hoc insus est? Et tamen ejus generis infinita sunt. Hieronymus ad rem

respondens: Vis, inquit, scire rationem? Deus presentia judicat, non futura; nec conlemnatur ex presentia, quæ novit talem fore, qui sibi postea displiceat; sed tantæ bonitatis est, et ineffabilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, et scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis et penitentiæ. *Idem, c. IX, § 2.*

Ejusdem divinæ providentiæ est, et facere bona, et permittere mala. Certe Deus nil unquam mali permetteret, nisi adeo potens et bonus esset, ut e quovis etiam malo bonum eliceret. Dic, obsecro, quæ unquam majora in orbe mala fuerunt, quam facinus Adami, et occisio Christi? Et tamen noxa primigenia, Deum in humana membra e celo detraxit. Mors Christi cœlum nobis, et bona omnia restituit. Is artifex est Deus, ut e malis omnibus, velut e nummis plumbeis eliquare possit probatissimum aurum: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Magdalene vitiositas multos corxit; lapsus Petri quam plurimos erexit; dubitatio Thomæ innumeros confirmavit. Deo istud laudi est: «Metis, ubi non seminasti.» Cum enim peccata non seminet, ex eis tamen colligit messem complurium bonorum. Vere Deus mel de petra, oleumque de saxo durissimo sugit, cum e grandibus malis bona non minorâ elicit. *Ibid. § 5.*

Objeclas hic forsân, inquit Drexelius, si velit Deus parentes meos mori, qua ratione possim ego parentum meorum obitum vellet? Quod si Deus me aut illos damnari velit, an hoc ipsum velim et ego? Mi bone homo, patrem tuum, matremque vult Deus mori, non eo solum, quo illis eripiat usura vitæ, sed ut satisfiat debito justitiæ, vel, ut servetur ordo nature; quod et te velle convenientissimum est. Ita prorsus si damnari te velit Deus, non hoc ideo vult, ut tibi malum inferat, sed ut malum puniat, et justitiam defendat, qua ratione par est, et te velle, puniri noxas, etiam in teipso. *Ibid. c. XI, § 5.*